

“Úgy hívogatlak a barbár zsvajban”
(Tóth Árpád: A tympanon istennőjéhez)

2014. november, V. évfolyam 3-4. szám
Megjelenik évente négyszer

Standolás a Campuson

Az idén július végén megrendezett Campus Fesztiválon a Debreceni Egyetemet képviselő karok és intézetek között a magyar szakosok is jelen voltak, így azoknak sem maradt hiányérzetük, akik két sör és egy koncert között esetleg egy kis irodalomra vágytak.

A fesztivál ideje alatt a főbejáratnál jobbra elhelyezkedő – Egyetem Tér névre keresztelt – területen félkör alakban felállított sátrak közül oszthattuk meg az egyiket az egyetem művészeti szervezeteivel (LÉK – Lehetek Én is Költő, DEIK – Debreceni Egyetem Irodalom Kör, DESZ – Debreceni Egyetemi Színház). Standunk elsődleges célja a magyar szak képzéseinek népszerűsítése volt, a szóróanyagok mellett azonban játékokkal is készültünk: az érdeklődők keresztretjétnnyel és kvízzel tesztelheték irodalmi jártasságukat, míg a kicsik és nagyok között egyaránt népszerű versillusztrációs feladat legjobbjai már az intézet facebook oldalát színesítik. A szakunk oktatói és hallgatói körében megszervezett előzetes könyv-, és folyóiratgyűjtésnek köszönhetően a legsikeresebb megfejtőket és a legszebb rajzokat értékes jutalmakban is részesíthettük. A fesztiválon futó magyaros projektumok közé tartozott még egy sajátos videó-napló is, amelynek keretében kamerásunk arra kért meg egy-egy fesztiválozót, hogy az előre megbeszélt instrukciók alapján olvasson fel egy verset.

Az előbbieket mellett az Egyetem Tér közös színpadán „Szkholion beszélgetések” címmel két délutánra is progra-

Pótor Barnabás

Aranyi-Aszalós Vivien nyertes rajza

mot kínáltunk azoknak, akik szerettek volna betekintést nyerni a bölcsészkar művészeti folyóiratának kulisszái mögé. Sajnos az esti koncertek nemcsak standunk kicsiny, ámde lelkes csapatát merítették ki, hanem valószínűleg a fesztiválozókat is, így a kora délutáni beszélgetések iránti érdeklődés olykor elmaradt a várttól, de legalábbis nem versenyezhetett a kémikusok kora esti látványos kísérleteivel, bemutatójával. A „Közös nevező” – *A stand up comedytől a slam poetryig* című beszélgetésről (Szirák Sára, Baranyi Barnabás, Vigh Levente részvételével, Farkas Evelin moderálásában) ugyanakkor sok hasznos és izgalmas gondolatot vihetett haza a közönség.

A kellő mennyiségű alvás után, de még az éjszakai buli megkezdése előtt így is szép számú érdeklődő kereste fel a standot, az utolsó napon kifüggesztett „Elvihető könyvek” felirat pedig még azokat is rajzolásra vagy kvíz-fejtésre sarkallta, akik egyébként nem biztos, hogy meglátogattak volna bennünket. Tanulásként, már a jövőre tekintve – figyelembe véve a kémiai bemutatók népszerűségét – akár interaktívabbá tehetnénk az irodalmat is: mondjuk az első „Nyomd ki fekvő a Jókai-összest” verseny megrendezésével.

„Nem voltak vargabetűk”

Úgy tudom, a közelmúltban fejezted be a nagydoktori értekezésed, amely komoly munka volt, s egyben újabb nagy lépcsőfok a tudományos pályán. Innen visszatekintve hogyan látod eddigi kutatói tevékenységed, abba az irányba tartott, tart, amerre pályakezdőként szívesen elindultál? Miért épp a névtan és a történeti nyelvészet iránt köteleződöttél el?

A tudományos életpályám tekintetében nagyon szerencsésnek mondhatom magam: lényegében másodéves hallgató korom óta ezen az úton haladok. Akkor vonzott ugyanis magához a tudományos kutatómunka, ami azóta is meghatározó (talán azt is mondhatom, hogy a leginkább meghatározó) szerepet játszik az életemben. A tudományos pályán való előrehaladásomban nem voltak vargabetűk, és lényegében máig azt a diszciplínát művelem, ami immáron több mint húsz éve magával ragadott. A történeti hely- és személynév kutatás, illetve tágabban a történeti nyelvtudomány témakörében készítettem diákköri dolgozatot, PhD-, majd habilitációs értekezést, nemrégiben pedig ugyanebben a tárgykörben nyújtottam be akadémiai doktori értekezésemet.

A történeti névkutatás jelentőségét nemigen vonhatjuk kétségbe. A magyar nyelv írott forrásokkal dokumentált történetének első évszázadaiban csaknem kizárólag olyan nyelvemlékek maradtak ránk, amelyek — latin nyelvű alapszövegükben — magyar nyelvű tulajdonnévi elemeket nagy számban tartalmaznak. És mivel ez az egyetlen olyan forrástípus évszázadokon keresztül, amelynek segítségével közvetlenül információkat szerezhetünk a korabeli magyar nyelvről, nem meglepő, hogy a tulajdonnevek, elsősorban is a helynevek nemcsak a nyelvtörténészek, hanem a történettudomány képviselői számára is fontos, nélkülözhetetlen forrásanyagot képviselnek. Ez az oka ugyanakkor annak

is, hogy a nevekre igen gyakran raknak a kutatók olyan súlyos terheket (főképpen a magyarság honfoglalás kori történetének kutatásában), amelyeket azok aligha bírnak el. Akadémiai doktori értekezésemben ezért is szenteltem nagy figyelmet annak a problémakörnek, hogy milyen forrásértékkel bírnak a korai oklevelek tulajdonnévi elemei, milyen ügyekben támaszkodhatunk rájuk valóban nagy biztonsággal, és melyek azok a kérdések, amelyeket a segítségükkel nem válaszolhatunk meg.

Milyen elveket tartasz követendőnek az oktatói munkád során, melyek egy jó tanár legfontosabb ismérvei? Tő kiktől tanultál legtöbbet szakmailag, emberileg hallgatóként, avagy azóta kollégaként?

Egyetemi, majd PhD-hallgatóként, illetve fiatal oktatóként egyaránt meghatározó tanáregyéniségek vettek körül, akik olyan szem-

Tóth Valéria 1995-ben végzett a Kosuth Lajos Tudományegyetem magyar-történelem szakán. 2000-ben szerzett doktori fokozatot, 2009-ben habilitált. Fő kutatási területe a történeti helynévkutatás, de foglalkozik személynév-történeti és általános magyar nyelvtörténeti kérdésekkel is. Több mint hatvan publikációja, közte három önállóan és további négy társszerzőkkel közreadott könyve jelent meg, melyekre a hivatkozások száma meghaladja a félezeret. Több folyóiratot szerkeszt.

léletet, értékrendet, oktatói-kutatói attitűdöt közvetítettek felém, ami az én mindenkori szemléletemet és hozzáállásomat is alapjaiban meghatározta. Sokan voltak rám ilyen módon nagy hatással, de közülük itt most csupán néhány embert emelek ki. Nyirkos István tanár úr egyfajta mélyen demokratikus, a hallgatókat egyenrangú félként kezelő magatartást sugározott a tanszékünkön évtizedeken keresztül, Jakab László azt mutatta meg, miképpen lehet egy tudományos problémát szikár, világos gondolatmenettel közvetíteni a hallgatók felé, Hoffmann Istvántól pedig a hallgatók és a tanítás szeretetét, a tehetséggondozás fontosságát és a tudományos kutatás lényegét tanultam meg. Nagy szerepe volt az oktatói-kutatói habitusom formálódásában mellettük két olyan nagyhatású nyelvtörténész tanáregyeniségnek, akik nem a Debreceni Egyetem oktatói, kutatói voltak: Mező András, aki a Nyíregyházi Főiskolára PhD-hallgatóként jártam két fél éven át történelmi helynévkutatást hallgatni. Ugyancsak két félévben — már fiatal oktatóként — részt vehettem Budapesten Benkő Loránd két, a lakásán egy nagyon szűk hallgatói rétegnek tartott névtörténeti szemináriumán. Szerencsésnek tartom magam, hogy valamennyiük tudásából nemcsak a könyveiken keresztül, hanem ezeken a személyesebb, közvetlenebb csatornákon is meríthettem.

Néhány évig volt szerencsém ahhoz, hogy együtt dolgozzam veled a tudományos diákköri munkában. Egyértelműen látszódott, hogy számodra a TDK-felelősi pozíció nem csak egy megbízatás a sok közül, komoly felelősségtudattal és múlthatatlan lelkesedéssel vettél részt a tehetséggondozói munka irányításában. 2011-ben Mestertanári Aranyérmet is kaptál. Miként látod a mostani tehetséges, nyelvészettel foglalkozó hallgatók helyzetét, lehetőségeit?

A tehetséggondozást, a hallgatókkal való foglalkozást a pályám legelejétől nagyon fontos feladatnak gondolom. Ez persze aligha meglepő, hiszen magam hallgatóként ugyanezt a viszonyulást tapasztalhattam meg a közvetlen környezetemben. Ez is olyan dolog tehát, amit az ember egyfajta mintaként visz tovább maga is (és szerencsére ugyanezt a mentalitást látom az immáron a tanzséken oktató egykori tanítványaimnál is). Azt gondolom, hogy

tehetséges, szorgalmas, a tudományos kutatás iránt érdeklődő hallgatók mindig vannak, tanár és tanítvány pedig ebben a közegben szükségszerűen megtalálja egymást. A diákkör az egyetemi hallgatók tudományos megmérettetésének mindenkor a legfontosabb fóruma volt, azt hiszem, ez nem változik. A diákkör rangját és színvonalát pedig a benne részt vevő hallgatók mellett maguk az oktatók kell, hogy garantálják. Emellett persze más lehetőségeik is vannak a hallgatóknak arra, hogy bekapcsolódjanak valamilyen módon a tudományos kutatómunkába. A nyelvészet iránt érdeklődő hallgatóknak például rendszeresen szervezünk (igen sikeres) 2–4 hetes nyári adatbázis-építő táborokat, de lehetővé tesszük számukra azt is, hogy az általunk szervezett konferenciákon részt vegyenek, illetve pályázati programjainkba bekapcsolódjanak.

Hogy kicsit az irodalmár is beszéljen belőlem, milyen emlékezetes olvasmányélményeid voltak az elmúlt időszakban? S amikor nem a hallgatókat itápolja, vagy a régi helynevek titkait kutatja, mivel tölti szívesen Tóth Valéria a szabadidejét?

Az utóbbi néhány év olvasmányélményeit egybevetve messze a legnagyobb hatással Borbély Szilárd *Nincsteleneke* volt rám. Nagyon sajnálom, hogy már nem tudtam megmodani neki... Más módon érintett meg Kovács Judit *Megtagadva* című munkája, de majdnem kivétel nélkül szeretem Ulicka könyveit is.

Szabadidőm nincsen sok, ami nem nagy baj, mert nagyon élvezem, ha dolgozhatok. Azt hiszem, az Árpád-kor magyar nyelvének kutatása a hobbim. Mindazonáltal szívesen járok koncertekre (Koncz Zsuzsa vagy főképpen Zorán nemigen koncertezhet úgy Debrecenben, hogy ne legyen ott), angol nyelvű regényeket olvasok (a nyelvtudásom szinten tartása végett), és ha csak tehetem, hazautazom a szülőfalumba. A meghatározó élményekről már beszélgettünk az előbbieken, nos, a falusi származásom is ezek közé tartozik: a munka értékét innen hoztam magammal. Teljesen mindegy ugyanis, hogy az ember szőlőt kötöz, kukoricát tör, tehenet fej, fát vág (azaz kétkezi munkát végez), vagy éppen tanulmányt, könyvet ír; az alkotó munka és annak a szeretete az egyedül lényeges. Hazamenni pedig azért is jó, mert ott tágasabb a világ.

„Tanítva tanulunk”

Miért éppen a KLTE magyar–latin szakát választotta, és hogyan emlékszik vissza a debreceni egyetemi évekre?

Egyetemistának mindenütt nagyon jó lenni, de minden képzőhelynek megvan a maga légköre. Debrecenben a tanárok és a hallgatók között személyes kapcsolat, emberibb viszony volt, ez pedig megalapozta az egész intézmény hangulatát. A szakok közül a magyar adta volt: olvasni szerető, könyvet gyűjtő családból származom, de a választásban a középiskolai magyar tanárnőmnek is meghatározó szerepe volt. Sugárzott belőle a tudás, az ő órájára nem lehetett nem tanulni. Általános iskolás koromban is ragyogó magyartanáraim voltak, különösen a felső tagozatban Kőszegi Ábel, aki később könyvet is írt Radnóti utolsó éveiről. A latint szinte véletlenül választottam. Egyszer azt találtam mondani, hogy orvos akarok lenni. Édesapám erre azt válaszolta, hogy „akkor tanulj meg latinul”, amire azt feleltem, hogy rendben. Amikor a latinba belegószoltam, a pályaválasztás kérdése pillanatok alatt eldőlt. Az antikvitás, mindennek a gyökere, olyan hatással volt rám, hogy onnantól kezdve teljesen világos volt, hogy magyar–latin szakra jelentkezem.

Vannak-e olyan tanárok, és ha igen, kik azok, akik meghatározóak voltak a későbbi pályájára nézve?

A maga módján minden tanárom nagyon inspiráló egyéniség és nagy tudású ember volt. Ha mégis egyet kell megneveznem, akkor Fülöp Lászlót választom, akinek az egész személyisége, embersége és óriási tudása összeadódva talán a legnagyobb hatással volt rám. Nála a szakmai tudás úgy párosult a humánummal, hogy az mégis kiemelte számomra a többi, nem kisebb egyéniség közül. A negyedéves szigorlatot nála egy hosszú irodalmi beszélgetésként éltem meg.

Az egyetemi tanári pálya egyik nehéz kérdése, hogy hogyan lehet egyszerre jó tudósnak és jó tanárnak lenni. Hogyan lehet ezt elérni?

Nincs tanítás kutatás nélkül és nincs igazi kutatás tanítás nélkül. Egyik a másikat inspirálja. Csak akkor tudok valamit megtanítani, ha azt minden ízében értem. Ahhoz, hogy jól tudjak tanítani, nekem is értenem kell minden részletet, mindennek utána kell néznem. Seneca mondta, hogy *docendo discimus, tanítva tanulunk*. Amikor tanítani kezdünk, valójában akkor kezdődik a tanulás

java. Amikor az ember tanít, akkor szembesül bizonyos hiátusokkal és az ezekkel kapcsolatos kérdések megfogalmazásából jön létre a kutatómunka, ami viszont beépül az oktatásba.

Mi vonzotta Pliniushoz? Miért éppen ő és a Naturalis Historia lett az utóbbi évek legfőbb kutatási területe?

Eredetileg a Helikon Kiadó felkérésére kezdtünk bele férjemmel, Gesztelyi Tamással az enciklopédia utolsó öt könyvének jegyzetelt fordításába, amit végül az Enciklopédia Kiadó jelentetett meg 2001-ben. A *Naturalis Historia* az antikvitásból fennmaradt egyetlen szöveg, amely átörököltette mindazt a tudást, amiből Európa a 17. századig javarészt építette a szellemi világát (ez az antik gyökere az európai művelődésnek). Mindezek ellenére magyar nyelven egyetlen könyve sem volt teljes terjedelmében olvasható. Magával ragadott maga a szöveg, valamint a benne foglalt világ páratlan gazdagsága. Ezért folytattam a munkát, amelynek eredménye a napokban megjelent újabb két, antropológiai és zoológiai tárgyú könyvnek a kétnyelvű, jegyzetelt kiadása.

Fordítani nem lehet kutatás nélkül, különösen ilyen szöveget nem. A *Naturalis Historiát* olyan megközelítésben kezdtem vizsgálni, ami nemzetközi viszonylatban is egyedivé teszi azt, ahogyan Pliniusszal foglalkozom: nem azt keresem, hogy mit honnan vett (tehát nem a forráskutatásra

koncentrálok), hanem a narratológia felől közelítek a szöveghez, magát a szöveget vizsgálom: a struktúráját, a narratív sajátosságait és mindezeknek a jelentésképző funkcióját. A *Naturalis Historia* nem szépirodalmi, de irodalmi igénnyel megírt szöveg, az értelmezés ebből vezetendő le, az én kutatói tevékenységem ettől egyedi ebben a kérdésben.

Mit üzen a mostani és a jövőbeli magyar szakos hallgatóknak?

Egy pillanatig se higgyék el, hogy a bölcsészettudomány fölösleges és életképtelen, hogy semmire sem való! Épp ellenkezőleg: az az univerzális képzés, amit bölcsészhallgatóként (a magyar szakon különösen) kapnak, mindenre alkalmassá teszi őket. A széles körű tájékozottság, műveltség és látásmód olyan készségeket és képességeket alakít ki, amelyek alkalmassá teszik az embert arra, hogy bármely területen megállja a helyét. Ennek elsajátítása csak a bölcsészképzésben valósulhat meg.

Darab Ágnes 1982-ben magyar–latin szakos diplomát szerzett a Debreceni Egyetemen. Végzése óta a felsőoktatásban dolgozik, jelenleg a Miskolci Egyetem Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet Összehasonlító Irodalom- és Kultúratudományi Tanszékének habilitált docense és intézeti tanszékvezetője.

Hogyan lehet összefoglalni egy négy hónapos bécsi ösztöndíjat 1800 karakterben (szóközzökkel!)?

Írhatnék arról, milyen remek ösztöndíj a CEEPUS, amelyet az osztrák állam finanszíroz. Egy Erasmus félév után igazán nagy öröm, ha nem kell minden euro centet az élére állítani. A pályázat jóval egyszerűbb, átláthatóbb és kevesebb papírral jár, emellett pedig a teljesítés is szabadabb. Amolyan átmenet ez hallgatóból kutatóba, hiszen teljesíteni kell egy egyetemi félévet, de eleve kutatási témával lehet pályázni, ennek előrehaladásáról pedig a végén be is kell számolni, így a kutatói ösztöndíjakhoz hasonló.

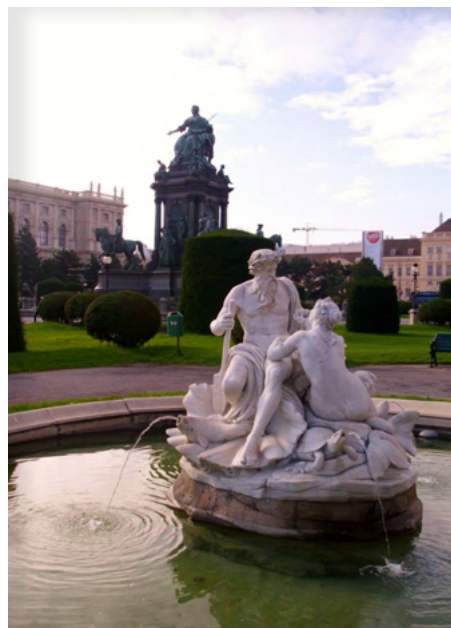
Írhatnék arról, milyen csodálatos város Bécs, igen nehéz betelni vele. A nagy mennyiségű múzeum, galéria, színház, bár és mozi négy hónap alatt is bejárhatatlan. Számomra mindenképp ideális nagyvárosnak bizonyult, ahol mégis otthonosan tudtam érezni magam, nem találtam igazán zsúfoltnak. Persze az adventi időszakban, különösen a turista látványosságoknál ez a kijelentés nem érvényes, de mivel korábban nem jártam Bécsben, ezt sem éreztem különösebben terhesnek. A tér maga is élménnyé válik itt.

Írhatnék arról, milyen gazdag és érdekes anyagot találtam a könyvtárakban, amelyek közül székhelyem a Nationalbibliothek volt. Nagy élmény a szabad polcos állomány is, hát még a 17–18.

századi gót betűk.

Írhatnék arról, milyen remek emberek ismertem meg, akikkel azóta is tartjuk a kapcsolatot, alkalomadtán vissza is járok hozzájuk. Együtt készültünk az órákra, cserélgettük a könyveket, együtt mentünk bulizni vagy ültünk be sörözni. A kolimban

volt egy klub, amelyet magyarok működtettek, többnyire a közönséget is ők alkották. Egyszer terveztem, hogy nemcsak úgy betévedek, hanem előre megbeszéljük a többiekkel, hogy este lemegyünk, és nagy bulit csapunk. Azon az estén a teljes létszám öt fő volt. Írhatnék sok mindenről, de elfogyna a karakterem, és nem derülne ki, milyen elképesztően csodás Bécsben tölteni négy hónapot.

Kutatói ösztöndíj. Ez semmit sem mond a taxisnak, aki a szállásra fuvaroz – mindenképp valamelyik egyetemhez szeretné kötni érkezésemet. A marosvásárhelyi út apropóját a Teleki-Bolyai Könyvtár gyűjteménye adta: három hetet kaptam, hogy a több tízezernyi kötetet őrző intézményben vizsgálódhassak.

A könyvtár nemrég felújított épületében a jól ismert hűvös levegő fogad, és egyetlen tágas olvasóterem. Éppen elég, és sosem üldögélek egyedül az óriási asztal körül. Lassan kialakul a napirend: délelőtti könyvtár, délután pedig séta. Az utcákat róva

lépten-nyomon szecessziós homlokzatokra tekinthet a járókelő, elég csak a Kultúrpalota vagy a Prefektúra épületeire gondolni. Noha a belvárosi tömegközlekedés is lehetőség, mégis inkább a gyaloglást választom, ezt a döntést pedig az esős napok bármelyikén megmásítanám. Az első néhány sétát még térképpel az orrom előtt teszem meg, ám hamar el lehet igazodni az utcákon.

A Rózsák terének egyik végén az ismeretlen katona óriási alakja magasodik a park és a Nagykatedrális felé. Nem mondható hagyományos főtérnek. Az emberek többsége – néhány nap után én is – inkább arra a kínálkozó alkalomra vár, amikor át lehet surranni az utakon, a közlekedés ugyanis igazi kaland a városban.

Ez a néhány hét arra elég, hogy ne csak turistaként nézzem Marosvásárhelyt: kicsit otthonosabban masírozok az utcákon, ismerőssé válik a Bolyai utcában a friss fánk csalogató illata. Megtanulom, hogy mi mindent épített a Teleki család, és hogy mi az a pseudoszféra.

Persze a huszonegy nap elszalad, és igen rövid időn belül ott találom magam, ahonnan indultam: a felújítás alatt álló vásárhelyi vasútállomáson, már olyan utazóként, aki alig várja az újabb látogatást.

Kiválóság, tehetség, közösség: Hatvani István Szakkollégium

Uri Dénes Mihály a Debreceni Egyetem Irodalomtudományok Doktori Iskolájának hallgatója, második éve a Hatvani István Szakkollégium elnöke.

Milyen intézmény pontosan egy szakkollégium, mit kell tudnunk róla?

„Kiválóság”, „tehetség”, „közösség”. A szakkollégium olyan felsőoktatási intézmény, amely túlmutat az egyetemi tehetséggondozás más formáin, mert nemcsak publikációs felületet és konferenciaszereplést biztosít a hallgatóknak, hanem közösséget is teremt. Olyan közösséget, amely egyszerre szakmai és baráti, hiszen a szakmai programokon túl a sport- és egyéb szabadidős programok szintén hozzátartoznak a szakkollégiumi léthez. A szakkollégisták megtanulják, hogyan menedzseljék önmagukat és hogyan dolgozzanak együtt másokkal. A Hatvani István Szakkollégium egyébiránt 1997 szeptemberében alakult a Kossuth Lajos Tudományegyetem intézményeként.

Miért Hatvani Istvánról kapta a nevét a szakkollégium?

A szakkollégiumoknál hagyomány, hogy valamely olyan tudósról nevezik el magukat, akinek a szellemisége illeszkedik az adott intézmény szellemiségéhez. Esetünkben az ok föltehetően az interdiszciplináris jelleg. Hatvani polihisztor volt, aki egyszerre orvosdoktorként és teológusként is tevékenykedett, miközben fizikai és kémiai tanulmányokat is folytatott, így a tudományköziséget is képviseli.

Mit jelent a szakkollégisták számára, hogy a Hatvani interdiszciplináris? Hogyan próbálja ezt megvalósítani?

A Hatvani-féle polihisztor lét ma már nem megvalósítható, és egyébként sem hiszem, hogy egy bölcsész és egy természettudós mindig képes lehet együtt dolgozni. Viszont szót érthetnek

egymással, és ez a legfontosabb. Ezt segítik elő a rendezvényeink is, hiszen az Új tendenciák a modern tudományban kurzus alkalmain felváltva szerepelnek bölcsész- és természettudományos előadások. Nem abban áll az interdiszciplinaritás jelentősége, hogy a talajanalitikával foglalkozó vegyész és a líraelmélettel foglalkozó irodalmár közös tanulmányt tud publikálni, hanem abban, hogy az eltérő tudományok és tudományterületek szemléletmódjai állandó önreflexióra, más általi önmegértésre kényszerítik egymást.

Milyen programokat kínál a szakkollégium a „kiválóságoknak”? Miért népszerűek ezek?

Tavaly ősszel indítottunk el egy hálózátépítő programot, amelynek lényege, hogy a Kárpát-medence szakkollégiumaival igyekezzünk felvenni a kapcsolatot. Ezek egyszerre szakmai események és kirándulások is. Májusban pedig egy nemzetközi konferenciát szerveztünk a hálózátépítés jegyében, amikor mi láttuk vendégül az erdélyi szakkollégiumokat. A konferenciát a MODEM-ben tartottuk, hiszen törekszünk arra, hogy a város kulturális intézményeivel is jó kapcsolatot alakítsunk ki, az Apolló Mozival közösen például ingyenes filmvetítést tartottunk. Két évvel ezelőtt pedig újtárá indítottuk a Szakkollégiumi Disputák című programsorozatunkat, amelynek célja a már korábban említett értelmiségi gondolkodásmód elmélyítése.

Melyek a legfontosabb feladataid a szakkollégium elnökeként?

Tavaly óta vagyok a Szakkollégiumi Hallgatói Önkormányzat elnöke, Szirák Sára és Babits Melinda segíti a munkámat alelnökként. Feladatunk egyrészt a szakkollégiumi hallgatói élet szervezése, a tanári vezetés munkájának segítése, másrészt a közvetítés a szakkollégisták és az oktatói vezetés között.

Arculátváltást tervez a szakkollégium, a Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszékkel karöltve folyik az ötletelés, egyeztetés. Miért van erre szükség?

Minden intézmény életében eljön az az idő, amikor újra kell gondolnia az identitását, hogy mik a számára követendő irányvonalak, és hogy más intézményekhez képest hogyan tudja magát pozicionálni. A szakkollégium arculattervezése, „márkázása” ehhez a folyamathoz kapcsolódik. Az említett tanszék két oktatója, Oláh Szabolcs és Sebestyén Artilla irányításával a szakkollégium új arculata legkésőbb jövő májusra kialakul. Ennek egyébként már vannak követhető nyomai is: idén nyáron készült el egy leporelló a szakkollégiumról, de tervezzük egy imázsfilmet is. Ott akarunk lenni a hallgatók és az egyetemi felső vezetés tudatában, hogy tudják, mi az a Hatvani István Szakkollégium, és hogy mekkora értéket is képvisel ez valójában.

Magyar szakos hallgatóink között jelenleg is többen vannak, akik már hosszabb ideje és magasabb színvonalon foglalkoznak versírással, több publikációval a hátuk mögött. Ezúttal ötüket mutatjuk be az olvasóknak.

Balogh Zetas Péter

Jelenleg harmadéves alapszakos hallgató, tagja a József Attila Körnek, illetve a LÉK Irodalmi Körnek. Líráját a nyíltan vállalt alanyiség jellemzi, saját szavaival: „Mint nagyon sokunknál, nálam is a szerelem tematizálása a kohéziós erő. Miután jobban megismerkedtem a kortárs fiatal lírával, a szerepversekkel kísérleteztem, s remélem, ez már nem csak kísérletként determinálódik.” Publikált már verseket a *Várad*-nál, a KULter.hu-n, a *A Vörös Postakocsinál*, a *Szkholion*-ban, a *Zempléni Múzsában* és a *Tiszatájban* is. Elmondása szerint a legnagyobb inspiráló hatással Arthur Rimbaud, Borbély Szilárd, Áfra János és Németh Zoltán voltak rá.

Baranyi Gergely

1989-ben született Keszthelyen, másodéves magyar mesterszakos. Tagja több irodalmi szervezetnek is: a Debreceni Egyetemen működő LÉK-nek, az Új Hormon Körnek, a József Attila Körnek (JAK) és a Fiatal Írók Szövetségének (FISZ). 2010 óta publikál, írásait többek között olyan neves folyóiratok közölték, mint a *Várad*, a *Műút*, a *Prae*, a *Zempléni Múzsza*, a *Szkholion*, az *Apokrif*, a KULter.hu, a *A Vörös Postakocsi* és az *Amúgy*. Líráját ön maga így írta le: „Lírai ars poeticám gyanánt Kabai Lóránt anzix című szövegéből idézek: <mert néha el kell menni a legvégéig, lecsúszni a legmélyéig — onnan gyere vissza, s akkor elmondhatod, szép vagy, nagyon szép...>”

Juhász Mórió

1992-ben született Nyíregyházán, harmadéves alapszakos hallgatója. A LÉK Irodalmi Kör tagja. Líráját ön maga az alábbi szavakkal jellemzi: „Jellemzőbb, hogy bizonyos időközönként más dolgok foglalkoztatnak, inkább azt mondanám, hogy folyamatosan próbálgatok. A nemrégiben született szövegeimben főképp a »kint« és a »bent« problémáját tematizálom; azt, hogy a különböző életterek mennyiben határozzák meg az egyént, annak idő és térérzékelését.” Szövegeit eddig főként műhelyeken olvasta fel, de publikált már az *Amúgyban*, illetve a KULter.hu-n is. „Az elmúlt egy évben sokat foglalkoztam Peer Krisztián költészetével.” – válaszolta az inspirálóit firtató kérdésre.

Juhász Tibor

Elsőéves alapszakos hallgató, korábban a Miskolci Egyetemre is járt, tagja a LÉK Irodalmi Körnek. 2012 óta publikál különböző irodalmi lapokban, többek között az *Apokrif*, a *Palócföld*, a *Műút*, a *Vigilia*, a *Zempléni Múzsza*, a KULter.hu, az *Újforrás*, a *Hévíz*, és a *Csillagszálló* is közölte műveit. A KULter.hu-n megjelent, a [Kötet nélküli fiatal költők](#) című cikk azon rendszerváltás után született magyar költők közé sorolja, akiket „ismerned kell”. Lírájára jellemző a narrativitás, a strófikus felépítés, illetve a rímtelenség, tematikusan pedig a szociális érzékenység, mely apellál az olvasó empátiájára is.

Somogyi Tibor

Jelenleg magyar-történelem tanári mesterszakos hallgató. Tagja a Debreceni Egyetem Irodalmi Körnek (DEIK), főszerkesztője az *Amúgy* című online folyóiratnak. 2009 óta publikál, novellái megjelentek a *Várad*, az *Apokrif*, a FÉLonline, a *Szkholion*, a *Katapult*, a *Spanyolnátha* folyóiratokban. Szerepelt több amatőr színházi produkcióban is; ő maga is ír drámákat, illetve részt vett performanszokon és slam poetry-esteken is. Elsősorban prózát ír, jellemzője a szójátékokkal élő humor, a groteszk és abszurd jelleg, illetve mindezek mögött az elgondolkodtatás szándéka. Elmondása szerint ars poeticája, hogy „mindenben vegyük észre a dolgok abszurditását, ne féljünk a nevetéstől, sírástól és leginkább a dolgokon való elgondolkodástól”.

„A magyarságot gyalázták, éppen itt”

Október 16. és 18. között második alkalommal rendezték meg a MODEM-ben a Debreceni Egyetemi Színpad Találkozót, a DESZTII-t, a Debreceni Egyetemi Színház (DESZ) szervezésében. A program sorozat elsősorban a Debrecenben működő színpad körökre fókuszált, azonban más városokból is érkeztek vendéglátók: a Radikális Szabadidőszínház Budapestről, a Homo Ludens Project pedig Szegedről. A rendezvény sokszínűségét továbbá az is fokozta, hogy teret engedtek angol nyelvű előadásoknak is, így például a Debreceni Egyetemen működő Nonsuch Company *Glass Menagerie*-jét is megtekinthették az érdeklődők.

A számos izgalmas előadás közül talán az egyik legjobban várt darab *A semmi nem késik* című felolvasó színház volt, melyet Áfra János költő, a Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet doktorandusza írt, és Lakó Zsigmond rendezett. A darabban két magyar szakos hallgatónk, Krivi Dóra és Somogyi Tibor színészi játékának is örülhettünk.

Áfra drámája az elejétől fogva világossá tette, egy velejéig magyar, sőt, ha lehet fogalmazni, „mélymagyar” témát visz színre: a dobogókői ezoterikus turizmus mindennapjaiba csöppenhettünk bele, amelyben a tantrák éneklése, a sámánista tradíciók és a szívcsakra megtestesülése került a középpontba. György Péter *Két hegy: Dobogókő, Pannonhalma* című, megvilágító erejű esszéjének sorai jutottak az eszembe, amely találóan, nem kis iróniával írja körbe: „Dobogókő centrális szerepet játszik ebben a [neotradicionalista] mitikus-virtuális múlt- és térfoglalásban: Ósbuda, az eltagadott ősmagyar szent és kegyhely, magnetikus vonalak, földönkívüliek leszállópályája, gyógyító terek, ihletett meditációs gyakorlatok találkozási pontja.”

A dráma is épp egy közös meditáció jelenetével indított: Levente (Bakota Zsolt) vezetésével a csoport tagjai – akiknek nevei szintén sokatmondóak, hiszen régi magyar neveket használtak, mint például Zsombor vagy Torda – a szellemi elmélyülést követő látomásaikról számoltak be. Ekkor azonban fény derült az

előadás csavarjára: szellemi vezetőjük az ország elhagyását fontolgatja, s nem Nyugat-Európát vette célba, hanem Kárpátalját, mely meglepő színezetet ad kijelentésének, hiszen a kivándorlás elsődleges célpontja inkább az előbbi szokott lenni. Ezzel a bejelentéssel kezdett el fokozatosan elmérgesedni Levente és a csoportja közti viszony, amelyben akarva-akaratlan felmerült a vezetőnek a magyarsághoz és saját magyarságához fűződő nem túl pozitív viszonya is: „Az itteni szar emberek, mi?” – kérdezte tőle Torda (Somogyi Tibor) reagálva Levente magyarázkodására, hogy mi indokolja a „hazaköltözést”. Torda egy későbbi jelenetben a vele szövetkező Karának (Juhász Botond) számolt be erről a kellemetlen beszélgetésről, mondván, hogy „a magyarságot gyalázták, éppen itt”, Dobogókőn.

Ahogy haladt előre a dráma cselekménye, úgy került felszínre egy elhallgatott szerelmi történet is, amely szintén elengedhetetlen összetevője a dráma „végkifejletének”: egy szerelmi háromszög Mesi (Szakál Dóra), Kara és Levente között. Karának egyébként is érdeke volt Leventén bosszút állni, ennek pontos okai nem ismertek, de elsősorban anyagi vonatkozásai lehettek – az előadás folyamán végig cinikusan viszonyult a csoport működéséhez. A konfliktus tetőpontjára a darab végén, egy meditációs jelenetben került sor: a csoport tagjai elhunyt rokonaikkal, szeretteikkel beszélhettek egy általuk választott, másik emberen keresztül.

Kara és Mesi ennek paródiájaként saját magánéletüket tarták fel Levente előtt, és ezzel párhuzamosan egy elég komoly botrányról is lerántották a leplet: Kara megtalálta Leventénél saját, ezoterikával foglalkozó alapítványának vagyonát. Levi ezt megtorlandó végzett Karával a dráma végén – legalábbis ezt sejteti az elhangzó kvázi gyászbeszéd. Úgy vélem, a darab legmeghatározóbb szembesítése, hogy egy olyan „magyar” sajátosságot, mint a dobogókői ezoterikus vallási gyakorlat, olyan, igencsak aktuális jelenségek tesznek tönkre, mint a kivándorlás és a sikkasztás. Az ebben megjelenő éles irónia és kulturális (ön)kritika az, amely emlékeztetést teszi Áfra drámáját.

A 25 évvel ezelőtti rendszerváltáshoz és határnyitáshoz kapcsolódóan a Debreceni Egyetem kiállításokkal, irodalmi pályázatokkal tarkított programsorozatot szervezett. Ennek egyik állomásaként október 22-én a Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék szervezésében került megrendezésre a *Rendszerváltó Slam Poetry Bajnokság* néven futó esemény a Lovardában.

Eltérően az eddigi megmozdulásoktól, itt nem volt érezhető a klubjelleg, annál inkább a fellépők és a hallgatóság közötti távolság, ami azonban semmit nem vett el az est élvezhetőségéből. Rendhagyónak számít a zsűri összetétele is, mivel nemcsak a slam közösség szervezői és résztvevői pontozhattak, hanem a rendezvényt szervező tanszék oktatói is, úgy mint Fodor Péter, Oláh Szabolcs és Szirák Péter. A zsűriben helyet foglalt még doktoranduszunk, Áfra János költő, Simon Márton slammer, valamint Kovács Eszter Csilla egyetemi hallgató (akit mindeddig slam estek házigazdájaként ismerhetünk), továbbá két, a közönség soraiból kisorsolt zsűritag. Az est folyamán hallott nyolc fellépő egyaránt színvonalas produkcióval állt elő. Emellett kellően sokszínű is volt a mezőny: akadt közöttük líraibb, akadt ironizáló vagy teátrális, és olyan is, ami a kicsavart szóviccekre épít. Az a különleges helyzet állt elő az esten, hogy a fellépőknek egy olyan korszakról kellett írniuk, amelyet ők még nem, vagy nagyon fiatalon éltek át. A színpadra kiálló slammerek mind csak közvetetten, szüleik és nagyszüleik tolmácsolásában ismerhették meg a '89-ben uralkodó légkört, a rendszerváltást megelőző, várakozással és kérdésekkel teli közhangulatot.

Az ebből adódó – a fellépők és a tárgyalt korszak között húzódó – distanciát különböző módszerekkel oldották fel a szövegek. A rendszerváltást megelőző időszakokat felidéző, azt megismerő tárgyak, jelenségek, árucikkek jelentették többek között a főbb viszonyulási pontokat. A Trabant, a Traubi, a Gorenje hűtők, a TSZ-ek és a vasfüggöny is visszatérő elemei voltak a szövegek egy részének. Mindezek azonban csak mint

fogódzók, egy számunkra megfoghatatlan kort meghatározni kívánó kellékeként voltak jelen. Sokkal intenzívebben ütött át a szövegeken az „akkor” és a „most” dimenziója között húzódó feszültség: egyfelől egy át nem élt korszakot körbelengő nosztalgia, ami még ennyi év távlatából is meghatározó, ami egybefűli a közelmúltat a jelenünkkel, ami annak ellenére, hogy elviekben szakítottunk vele, mégis mind a mai napig alapjául szolgál oly sok dolognak; másfelől egyfajta számonkérés is kihallhattunk a szövegekből: a '89-es eseményeket körüllegő reményteljesség és tenni akarás szépen lassan átfolyt passzivitásba és leletörődésbe, és annak a generációnak, amelyiknek most kellene leartatnia a rendszerváltáskor megalapozott demokrácia és társadalmi rend babérjait, továbbra is csak a várakozás jutott osztályrészül.

Az eseményen szakunk is szép számban képviseltette magát, tekintve, hogy a nyolc nevező közül (melyek közül csak hét állt színpadra) négyen is kötődnek a magyar szakhoz. Énekes András Előd harmadéves hallgatónk, akit már hallhattunk versenyen és szabad mikrofonos esten is, ezúttal is közönség elé állt, és depri-mált hangvételű szövegében az országunkat ért hányattatásokról, nehézségekről beszélt, melyek, a sokat ígérő rendszerváltás után, sajnos még ma is beárnyékolják mindennapjainkat. Horváth Imre Olivér, volt magyar minoros, aki szintén nem ismeretlen debreceni irodalmi körökben (illetőleg az I. Debreceni Slam Poetry Bajnokság különdíjasa volt), a jelen és a múlt párhuzamba állításával hívta fel a figyelmet mind a mostani, mind a múlt rendszer fogyatékoságaira. Szakunk hírnevét öregbítette továbbá Somogyi Tibor, aki jelenleg tanári mesterképzésben vesz részt – szövegében egy szójátékokkal teletűzdelt történeti narratíván keresztül jut-tatott el minket a rendszerváltást megelőző időszakból napjaink Magyarországaiba. Szakunk végzett hallgatója, Asbóth Balázs a kezdetektől fogva rendszeres résztvevője a hasonló eseményeknek, és mostani, *Marad* című írásában a Kádár-rendszer hagyatékának a jelenben történő továbbélésével foglalkozott.

A zsűri végül megosztott harmadik helyezéssel részesítette Somogyi Tibort és Varga Pétert, a második helyet Asbóth Balázs „Asy” nyerte el, míg az első helyen Mikos Ákos végzett.

A rendszerváltás huszonötödik évfordulóját ünneplő egyetemi programsorozat keretében a Páneurópai-piknikhez kapcsolódó irodalmi pályázatot is hirdettek, melynek bírálását a Magyar Irodalom- és Kultúra-tudományi Intézet oktatói (Imre László, Baranyai Norbert, Lapis József) végezték. Szakunk hallgatói közül Balogh Péter versével 3. helyezett lett.

DEXPO – A DEBRECENI EGYETEM NYÍLT NAPJAI
PROGRAMOK A DEBRECENI EGYETEM MAGYAR SZAKÁN
 (Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet; Magyar és Finnugor Nyelvtudományi Intézet)

2014. NOVEMBER 19. (SZERDA)

- 08.00–09.30 Időtapasztalat és illúzió a romantikus prózában (Bódi Katalin nyitott órája); Fsz. 1/2.
- 09.00–09.30 Irodalmi kvíz és versillusztráció (jutalomért); III. em. 303. (Irodalmi könyvtár)
- 09.30–10.00 Tájékoztató a magyar szakról; III. em. 303. (Irodalmi könyvtár)**
- 12.00–13.30 Az európai reformáció kultúrája (Fazakas Gergely nyitott órája); III. em. 303.
- 12.00–13.30 Vörösmarty Mihály: Délsziget (Bodrogi Ferenc nyitott órája); Fsz. 14/1.
- 12.00–13.30 Melancholia és természetkép a 18. századi levélregényben (Bódi Katalin nyitott órája); Fsz. 1/2.
- 12.00–12.30 A számi rejtély (Tóth Anikó Nikolett a lappokról és nyelvükről); III. em. 340/2. (Nyelvészeti könyvtár)
- 12.30–13.00 Gondolatok a finn designról (Takács Judit); III. em. 340/2. (Nyelvészeti könyvtár)
- 13.00–13.30 Anyanyelvi kérdőívek kitöltése (jutalomért); III. em. 340/2. (Nyelvészeti könyvtár)
- 13.30–13.45 Tájékoztató a magyar szakról; III. em. 340/2. (Nyelvészeti könyvtár)**
- 13.45–14.15 A Finnugor Tanszék képzéseinek bemutatása (Maticsák Sándor); III. em. 340/2. (Nyelvészeti könyvtár)

2014. NOVEMBER 20. (CSÜTÖRTÖK)

- 08.00–09.30 Az istenes vers műfajának újraírása József Attila három versében (Takács Miklós nyitott órája); fsz. 1/2.
- 08.00–09.30 Bessenyei György társaságai (Bodrogi Ferenc nyitott órája); IV. em. XVI/3.
- 09.00–09.30 Irodalmi kvíz és versillusztráció (jutalomért); III. em. 303. (Irodalmi könyvtár)
- 09.30–10.00 Tájékoztató a magyar szakról; III. em. 303. (Irodalmi könyvtár)**
- 12.00–13.30 Fénykép és irodalom – W. G. Sebald: Austerlitz (Takács Miklós nyitott órája); Fsz. 1/2.
- 12.00–13.30 Költészet a mítoszban, mítosz a költészetben – Apollo, Daphne, Marsyas (Tóth Judit nyitott órája); Fsz. 14/1.
- 14.00–15.30 A Szentírás értelmezése az ókeresztény korban (Tóth Judit nyitott órája); Fsz. 14/1.

Szeretettel várunk minden kedves érdeklődőt!

További információk a szakról: <http://www.irodalom.arts.unideb.hu>; <http://mnytud.arts.unideb.hu>

Idén a *Studia Litteraria* folyóirat két lapszámmal jelentkezik. A *Prózai kegyességi műfajok a kora újkorban. Prédikáció, meditáció és imádság* című kiadvány után a napokban jelenik meg a 2014/1–2-es szám, amely *Színház és dramaturgia* alcímmel válogat a színháztudomány történeti, művészeti, irodalmi szempontból releváns területeiről nyolc tanulmánnyal és négy recenzióval. A tanulmányok részben időrendi sorrendben, részben tematikus összefüggésben helyezkednek el. A szövegek sajátos lenyomatát adják a színháztudomány és a színházművészet közelmúltjában és jelenében felbukkanó teoretikus, illetve gyakorlati kérdéseknek, azzal együtt is, hogy jellemzően egy-egy pontosan meghatározott alkotást, szerzői vagy rendezői munkát járnak körül. A szerteágazó merítés (Örkény István, Illyés Gyula, Peter Handke, a Krétakör, a Forte Társulat, Vidnyánszky Attila, Bocsárdi László munkássága) nem vállalkozhat a közelmúlt és a kortárs színházi tendenciák összefoglaló, megalapozott, szintetikus összefoglalására, sokkal inkább olyan esettanulmányokat kínál, amelyek felmutatják a színháztudomány összetett feladatát mind a kultúra, mind a szaktudományok területén. Azért tartottuk fontosnak egy színházi témájú lapszám összeállítását, mert színház és irodalom viszonya a kultúrában és az oktatásban a mai napig tisztázásra szorul. A kőszínházi hagyomány

színházfelfogásának, műsorrendjének és rendezői gyakorlatának forrásvidékeit kutatva a színház és a dráma kanonikus elkülönülését lehet sejteni. A „kőszínházak” (állami és önkormányzati mecenatúra által fenntartott intézményhálózat) és az „alternatívok” közötti feszültségek mára kiegyesedtek. A „kőszínházak” által az elmúlt évtizedekben érvényesített dramaturgia a színházi hatáskeltés, ami a színház társadalmi funkciójának performálását teszi hozzáférhetővé, míg a pályázati rendszerrel csak kis részben támogatott, folyamatos bizonytalanságban működő társulatok a nyilvánosság véleményformáló erejét, a színházi élmény felforgató és kizökkentő hatását használják fel.

IMPRESSZUM

Kiadja: Debreceni Egyetem Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet;

Magyar és Finnugor Nyelvtudományi Intézet

Felelős kiadó: Dr. Debreczeni Attila, egyetemi tanár és Dr. Hoffmann István, egyetemi tanár

Felelős szerkesztő: Dr. Fazakas Gergely Tamás;

Főszerkesztő: Dr. Lapis József

Szerkesztő munkatárs, tördelés: Farkas Evelin

Sablon: Lovas Anett Csilla;

Logó: Nagy Nikolett

További információ, korábbi számok:

<http://irodalom.arts.unideb.hu>; <http://mnytud.arts.unideb.hu>